

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра соціально-економічних та природничих дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“___” _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТП 16. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

«ПРИРОДОЗНАВСТВО»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 013 «Початкова освіта»
(шифр і назва спеціальності)

інститут Коломийський навчально-науковий
(назва інституту)

Коломия – 2019 рік

Робоча програма Методика навчання освітньої галузі «Природознавство»
(назва навчальної дисципліни)
для студентів спеціальності – 013 «Початкова освіта»
„29” серпня, 2019 р.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
Слипанюк О.В.- кандидат біологічних наук, доцент кафедри соціально-
економічних та природничих дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціально-економічних та
природничих дисциплін

Протокол від “ 29” серпня 2019 р. № 1

Завідувач кафедри соціально-економічних та природничих дисциплін

_____ (Марчук М.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ____ ” _____ 2019 р.

Схвалено науково-методичною радою Коломийського навчально-наукового
інституту.

Протокол від “03” вересня 2019р. № 1

“ ____ ” _____ 2019 р.
Голова _____ (Лаппо В.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5	Галузь знань <u>01 «Освіта»/ Педагогіка</u> (шифр і назва)	<u>Нормативна</u>	
	Спеціальність <u>013 «Початкова освіта»</u> (шифр і назва)		
Змістових модулів – 4		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 150		IV-й -V-й	IV-й -V-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень: <u>бакалавр</u>	26 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	12 год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		88 год.	142 год.
Індивідуальні завдання: __ год.			
Вид контролю: <u>Залік, Екзамен</u>			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 46% : 54 %

для заочної форми навчання –15% : 85%

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – на основі отриманих даних з природничих дисциплін озброїти майбутнього спеціаліста знаннями та вміннями формування в молодших школярів природознавчих та екологічних уявлень і понять з використанням різних методів та форм організації навчального процесу враховуючи розробки відомих педагогів методистів.

Завдання

- ознайомити студентів з науковими джерелами, до яких можна звернутись для постійного вдосконалення професії;
- навчити основам знань з педагогічної майстерності;
- озброїти студентів знаннями завдань, змісту, методів і форм роботи при навчанні учнів початковихз клаів з природознавством;
- підготувати студентів до науково- обґрунтованого проведення уроків природознавства в початковій школі;
- поглибити загально-методичну підготовку майбутніх фахівців;
- сформувати у студентів практичні навички у формуванні умінь і навичок на уроках природознавства;
- навчити студентів використовувати навколишню природу для розумового та логічного розвитку учнів;
- підготувати студентів до вивчення методик інших дисциплін педагогічного циклу;
- сформувати у студентів знання, уміння і навички бережного ставлення до природи;
- сформувати у студентів знання, уміння і навички щодо збереження та покращення здоров'я підростаючого покоління;
- розвивати у студентів вміння на практиці застосовувати набуті теоретичні знання методики НОГ «Природознавство»;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- принципи роботи з джерелами знань: навчальною літературою, спеціальною науковою літературою, довідниками, пресою;
- основи наукових досліджень у методиці природознавства;
- історію розвитку методики природознавства;
- зміст методики викладання природознавства;
- завдання методики викладання природознавства;
- сучасні програми та підручники з природознавства;

- методи навчання природознавства;
- методичні прийоми навчання природознавству;
- форми організації навчання природознавству;
- особливості вивчення екологічних знань з учнями початкової школи;
- наступність природничо - наукової освіти в системі «дошкільний заклад – початкова школа»

ВМІТИ:

- ефективно застосовувати теоретичні професійні знання у практичній діяльності;
- формувати в учнів науковий світогляд, дбати про системну і екологічну культуру вихованців;
- оцінювати сучасні навчальні програми з природознавства для початкової школи;
- давати характеристику сучасним підручникам з природознавства;
- використовувати методику формування уявлень з природознавства;
- розвивати природознавчі поняття;
- формувати і розвивати природознавчі уміння в учнів;
- застосовувати різні засоби навчання при вивченні природознавства;
- визначати ефективні форми і методи навчання природознавства при вивченні різних тем;
- застосовувати різні типи уроків при вивченні природознавства;
- планувати і проводити екскурсії з природознавства;
- формувати екологічні знання в учнів початкових класів;
- застосовувати новітні технології на уроках природознавства.
- планувати і проводити позакласну і позашкільну роботу з учнями початкових класів.

Результати навчання:

-Здатність демонструвати знання сучасних теоретичних основ освітніх галузей визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

-Здатність застосовувати закономірності та теорію процесу навчального пізнання, сучасні навчальні технології.

-Здатність визначати сутність методичних систем навчання учнів початкової школи освітніх галузей/змістових ліній, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

-Здатність до застосування нормативних документів, що регламентують початкову освіту: Державного стандарту початкової освіти, навчальних програм предметів, які вивчаються в початковій школі, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

-Здатність застосовувати знання, уміння й навички, що становлять теоретичну основу освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти, під час розв'язування навчально-пізнавальних і професійно - зорієнтованих задач.

-Уміння проектувати процес навчання з предмету у вигляді календарно- тематичного планування для певного класу, теми.

-Здатність до моделювання процесу навчання учнів початкової школи певного предмету: розробляти проекти уроків та їхні фрагменти, методика роботи над окремими видами завдань, створювати методика підготовчої роботи, ознайомлення та формування уявлень і понять, вмінь та навичок з метою опанування учнями певних елементів змісту програми.

-Уміння проводити моніторинг якості навчальних досягнень учнів з певної теми.

-Здійснювати контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів згідно з критеріями оцінювання та у відповідності до Державних вимог до рівня навчальних досягнень учнів, визначених у програмі з певного предмету.

-Здатність до проведення уроків в початковій школі, аналізу уроку щодо досягнення його мети й завдань, оцінювати ефективність застосованих форм, методів, засобів і технологій.

Спеціальні (фахові) компетентності

Природничо-наукова компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих природничо-наукових знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту природознавчого матеріалу відповідної освітньої галузі початкової освіти. Складниками природничо-наукової компетентності є астрономічна, географічна, землезнавча, біологічна (ботанічна, зоологічна, анатомічна, фізіологічна), екологічна, валеологічна.

Дидактична. Здатність майбутнього вчителя (випускника) вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, що виникають в освітній практиці початкової школи, на основі сформованих знань про теоретичні засади побудови змісту і процесу навчання молодших учнів, у тому числі ґрунтовних знань про сучасні теорії навчання, гнучкого володіння методами навчання; спроможність обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання, адекватні дидактичній ситуації.

Нормативна. Здатність учителя користуватися нормативними документами та реалізовувати на практиці цілі і завдання навчання предмету/освітньої галузі в початковій школі.

Спеціально-методична. Здатність до навчання молодших школярів будь-яким елементам змісту програми.

Контрольно-оцінювальна. Здатність до реалізації критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи; здатність дотримуватись Державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів початкової школи, визначених у програмі.

Програма навчальної дисципліни Модуль 1

Змістовий модуль 1. Методика НОГ «Природознавство» – як педагогічна наука.

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання методики НОГ «Природознавство».
Вступ. Предмет і завдання методики НОГ «Природознавство». Методологічні основи методики НОГ «Природознавство». Методи наукового дослідження. Історія розвитку методики НОГ «Природознавство». Етапи формування методики НОГ «Природознавство». Наукові праці В.Ф.Зуєва, О.Я. Герда та інших вчених – методистів.

Тема 2. Теоретичні питання навчання природознавства в школі.
Сучасне розвивальне навчання природознавства в початковій школі. Наступність природничо-наукової освіти в системі «дошкільний заклад – початкова школа». Природа рідного краю – об'єкт для формування екологічної культури учня початкових класів.

Тема 3. Сучасні програми з природознавства в початковій школі.
Аналіз сучасних програм до вивчення природи для початкової школи. Значення спадщини вчених – методистів для створення сучасних програм з природознавства. Відтворення народної педагогіки в сучасних програмах з вивчення природи. Відповідність підручників програмі інтегрованого курсу «Я досліджую довкілля».

Тема 4. Матеріальна база уроків природознавства в початковій школі
Особливості організації та обладнання кабінету природознавства або кутка живої природи в початковій школі. Пришкільна навчально-дослідна ділянка – база для проведення дослідницької роботи та для формування знань та трудових навичок учнів. Географічний майданчик в школі та фенологічні спостереження на ньому.

Тема 5. Засоби навчання природознавству. Сучасні засоби навчання відповідно до програм «Природознавство». Вербальні засоби навчання. Натуральні засоби навчання. Образотворчі засоби навчання. Аудіовізуальні засоби навчання. Моделі як засоби навчання. Вчені – методисти, які розробляли засоби навчання. Особливості використання засобів навчання.

Змістовий модуль 2. Знання з природознавства та методи їх навчання.

Тема 6. Формування та розвиток природознавчих уявлень та понять в початковій школі. Характеристика уявлень та понять, які формуються згідно з програмою «Природознавство». Методика формування природознавчих уявлень. Методика формування природознавчих понять. Погляди вчених на формування уявлень та понять природничого змісту в початковій школі.

Визначте, які природничі уявлення та поняття найбільш притаманні для українського менталітету.

Тема 7. Формування та розвиток природознавчих умінь в початковій школі. Методика формування уміння аналізувати об'єкти природи. Методика формування уміння порівнювати об'єкти природи. Методика формування уміння виділяти істотні ознаки. Методика формування уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Методика формування уміння класифікувати об'єкти природи. Методика формування уміння всебічно аналізувати об'єкти природи. Методика формування уміння формулювати пізнавальні запитання. Методика формування уміння доводити судження. Методика формування уміння планувати навчальну діяльність.

Тема 8. Методи навчання природознавству в початковій школі
Загально-дидактичні методи навчання: суть поняття «прийом»; інформаційно-рецептивний метод; спонукально-репродуктивний метод; методи проблемного навчання. Методи організації процесу навчання природознавству. Розповідь та її види. Бесіда та її види. Спостереження та його види. Дослід та його види. Практичні роботи та їх види. Інтерактивні методи навчання. Вибір методів у процесі навчання природознавству.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Форми організації навчання природознавству.

Тема 9. Форми організації навчання природознавству в початковій школі. Урок – основна форма організації процесу навчання природознавству. Типи і структура уроків. Комбінований урок: методика етапу організації класу; методика етапу постановки цілей і завдань; методика етапу засвоєння нових знань, умінь і навичок; Методика етапу систематизації, узагальнення засвоєних знань, умінь і навичок; методика застосування засвоєних знань, умінь і навичок; методика етапу перевірки засвоєних знань, умінь і навичок; методика організації домашньої навчальної роботи. Предметні уроки. Урок - екскурсія та його типи. Узагальнюючий урок. Нестандартні уроки. Позаурочна і позакласна робота з природознавства.

Тема 10. Екскурсії з природознавства в початковій школі.
Особливості планування екскурсій відповідно до програм «Я досліджую довкілля», та методика проведення. Методика проведення фрагментів уроків «серед природи» для 1-2 класів за програмою «Природознавство». Краєзнавчий принцип в організації проведення екскурсій.

Тема 11. Особливості навчання природознавства в малокомплектованій школі. Організація навчання в мало комплектованій школі. Специфіка проведення уроків природознавства. Співставлення уроків природознавства та уроків мови. Специфіка, місце і можливість використання підручників з природознавства для організації самостійної роботи.

Змістовий модуль 4.

Ознайомлення учнів початкових класів з природою.

Тема 12. Особливості ознайомлення дітей з природою та навчання природознавству в 1 - 2 класах. Особливості ознайомлення з навколишнім світом учнів 1 класу відповідно до програми «Природознавство». Особливості ознайомлення з навколишнім світом учнів 2 класу відповідно до програми НУШ. Наступність ознайомлення з природою в дошкільних закладах.

Тема 13. Особливості ознайомлення дітей з природою та навчання природознавству в 4 класі. Відповідність підручника для 4 класу навчальній програмі. Особливості роботи з картою і планом в 4-му класі. Малювання і креслення схем. Моделювання.

Тема 14. Методика навчання основам екологічних знань. Сучасний стан екологічної освіти в початковій школі відповідно до програми «Природознавство». Методи та форми навчання основам екологічних знань відповідно до віку учнів початкової школи. Створення екологічного кабінету в початковій школі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Методика навчання освітньої галузі «Природознавство» – як педагогічна наука.												
Тема 1. Методологічні основи методики НОГ «Природознавство».	10	2	2	-	-	6	10		-	-	-	10
Тема 2. Теоретичні питання навчання природознавству в школі.	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 3. Сучасні програми з природозна	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7

вства в початковій школі.												
Тема 4. Матеріальна база уроків природознавства початковій школі.	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 5. Засоби навчання природознавству.	12	2	2	-	-	8	12		-	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	46	10	10	-	-	26	46	2	-	-	-	44
Змістовий модуль 2.												
Знання з природознавства та методи їх навчання.												
Тема 6. Формування та розвиток природознавчих уявлень та понять в початковій школі.	9	2	2	-	-	5	9	-	-	-	-	9
Тема 7. Формування та розвиток природознавчих умінь в початковій школі.	9	2	2	-	-	5	9	-	-	-	-	9
Тема 8. Методи навчання природознавству в початковій школі.	14	6	2	-	-	6	14	2	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	32	10	6	-	-	16	32	2	2	-	-	28

Змістовий модуль 3.												
Форми організації навчання природознавству.												
Тема 9. Форми організації навчання природознавству в початковій школі.	18	6	2	-	-	10	18	2	2	-	-	14
Тема 10. Експерсії з природознавства в початковій школі.	8	2	2	-	-	4	8		-	-	-	8
Разом за змістовим модулем 3	30	8	6	-	-	16	30	2	2	-	-	26
Усього годин	108	28	22	-	-	58	108	6	4	-	-	98
Змістовий модуль 4.												
Ознайомлення учнів початкових класів з природою.												
Тема 11. Особливості навчання природознавства в малокомплектованій школі.	10	2	2	2	-	4	10	1	-	-	-	9
Тема 12. Особливості ознайомлення дітей з природою та навчання природознавству в 1 – 3 класах.	30	-	4	6	-	10	30	3	2	-	-	25
Тема 13. Особливості ознайомлення дітей з	16	-	2	4	-	10	16	2	2	-	-	12

природою та навчання природознавству в 4 класі.												
Тема 14. Методика навчання основам екологічних знань.	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 4	54	4	10	10	-	30	54	6	4	-	-	44
Загальна кількість годин	162	32	32	10	-	88	162	12	6	-	-	138

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-----	
2		
...		

6. Теми практичних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Предмет і завдання методики НОГ «Природознавство».	2
2	Теоретичні питання навчання природознавству в школі.	2
3	Сучасні програми з природознавства в початковій школі.	2
4	Матеріальна база уроків природознавства в початковій школі	2
5	Засоби навчання природознавству	2
6	Формування та розвиток природознавчих уявлень та понять в початковій школі.	2
7	Формування та розвиток природознавчих умінь в початковій школі.	2
8	Методи навчання природознавству в початковій школі	2
9	Форми організації навчання природознавству в початковій школі.	2
10	Експедиції з природознавства в початковій школі	2

11	Особливості навчання природознавства в малокомплектованій школі.	2
12	Особливості ознайомлення дітей з природою та навчання природознавству в 1 -2класах	6
13	Особливості ознайомлення дітей з природою та навчання природознавству в 4 класі.	2
14	Методика навчання основам екологічних знань	2
	Разом	32

6. Теми практичних занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні питання навчання природознавству в школі.	2
2	Методи навчання природознавству в початковій школі	2
3	Форми організації навчання природознавству в початковій школі.	2
	Разом	6

7. Теми лабораторних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-----	
2		
3		
4		
5		
	Разом	

8. Самостійна робота (денна і заочна форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/з
	Змістовий модуль 1. Методика викладання природознавства – як педагогічна наука.	
1	Вступ. Предмет і завдання методики НОГ «Природознавство». Етапи формування методики НОГ «Природознавство»,	6/10

	<p>наступність у наукових розробках вчених – методистів. Наукові праці В.Ф.Зуєва, О.Я. Герда та інших вчених – методистів. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.</p> <p>Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.</p>	
2	<p>Теоретичні питання навчання природознавству в школі.</p> <p>Наступність природничо-наукової освіти в системі «дошкільний заклад – початкова школа».</p> <p>Природа рідного краю – об’єкт для формування екологічної культури учня початкових класів.</p> <p>Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.</p> <p>Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.</p>	4/8
3	<p>Сучасні програми з природознавства в початковій школі.</p> <p>Значення спадщини вчених – методистів для створення сучасних програм з природознавства. Відтворення народної педагогіки в сучасних програмах з вивчення природи. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.</p>	4/7
4	<p>Матеріальна база уроків природознавства в початковій школі</p> <p>Особливості організації та обладнання кабінету природознавства або кутка живої природи в початковій школі. Оформлення папок «Пори року». Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.</p>	4/7
5	<p>Засоби навчання природознавству</p> <p>Сучасні засоби навчання відповідно до програм «Я і Україна». Вчені – методисти, які розробляли засоби навчання. Оформлення папок «Пори року».</p> <p>Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.</p> <p>Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.</p>	8/12
	<p align="center">Змістовий модуль 2.</p> <p>Знання з природознавства та методи їх навчання.</p>	
7	<p>Формування та розвиток природознавчих уявлень та понять в початковій школі.</p> <p>Погляди вчених на формування уявлень та понять природничого змісту в початковій школі. Природничі уявлення та поняття найбільш притаманні для українського менталітету. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.</p>	5/9
8	<p>Формування та розвиток природознавчих умінь в початковій школі.</p>	5/9

	Суть поняття «уміння». Методика формування умінь з природознавства. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.	
8	Методи навчання природознавству в початковій школі Загальнодидактичні методи навчання. Методи організації процесу навчання природознавству. Інтерактивні методи навчання. Вибір методів у процесі навчання природознавству. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.	6/10
	Змістовий модуль 3. Форми організації навчання природознавству.	
9	Форми організації навчання природознавству в початковій школі. Урок – основна форма організації процесу навчання природознавству. Типи і структура уроків. Нестандартні уроки. Позаурочна і позакласна робота з природознавства. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.	10/14
10	Експерсії з природознавства в початковій школі Особливості планування експерсій відповідно до програм «Природознавство», та методика проведення. Складання фрагментів уроків «серед природи» для 1-2 класів за програмою «Природознавство». Краєзнавчий принцип в організації проведення експерсій. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.	4/8
11	Особливості навчання природознавства в малокомплектованій школі. Співставлення уроків природознавства та уроків мови. Специфіка, місце і можливість використання підручників з природознавства для організації самостійної роботи. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. Підготовка до проведення та захисту практичних робіт.	4/9
	Змістовий модуль 4. Ознайомлення учнів початкових класів з природою.	
12	Особливості ознайомлення дітей з природою та навчання природознавству в 1 - 2 класах Розробка конспектів уроків з природознавства із використанням сучасних технологій для 1, 2, 3-їх класів. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.	10/25

	Підготовка до проведення та захисту лабораторних (практичних) робіт.	
13	Особливості ознайомлення дітей з природою та навчання природознавству в 4 класі. Засоби наочності з природознавства для 4 класу та їх характеристика. Розробка умовних подорожей по карті. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. Підготовка до проведення та захисту лабораторних (практичних) робіт.	10/12
14	Методика навчання основам екологічних знань Сучасній стан екологічної освіти в початковій школі відповідно до програми «Природознавство». Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. Підготовка до проведення та захисту лабораторних (практичних) робіт.	6/10
	Разом	88/138

9. Індивідуальні завдання

1. Складання конспектів уроків з використанням інноваційних технологій
2. Виконання проєктної роботи .

Орієнтовна тематика проєктної роботи

1. Методика організації та проведення спостережень у 1-2 класах.
2. Методика організації та проведення спостережень у 3-4 класах.
3. Методика організації спостережень за неживою природою в різні пори року.
4. Методика та особливості вивчення теми "Водойми" в 3 класі.
5. Методика ознайомлення учнів початкових класів з найважливішими корисними копалинами.
6. Методика використання контурних карт на уроках природознавства в початкових класах.
7. Методика формування географічних понять у процесі вивчення теми "Різноманітність природи Батьківщини".
8. Методика вивчення теми "План і карта" в 4 класі.
9. Методика організації і проведення практичних робіт на географічному майданчику в 3-4 класах.
10. Методика формування уявлень про предмети і явища природи в 2 класі.
11. Методика формування уявлень про предмети і явища природи в 3 класі.
12. Краєзнавчий підхід до вивчення теми "Природа рідного краю" в 3 класі.
13. Методика ознайомлення молодших школярів із різноманітністю живої і неживої природи Карпатських і Кримських гір.
14. Методика використання наочних посібників на уроках природознавства, та її значення у формуванні природничих понять.
15. Різновидності самостійної роботи на уроках природознавства та її значення у формуванні природничих понять.

16. Методика організації та проведення екскурсій в природу в 1-2 класах.
17. Методика організації та проведення екскурсій в природу в 3-4 класах.
18. Методика ознайомлення учнів з рослинним світом своєї місцевості в процесі вивчення теми "Природа рідного краю".
19. Методика ознайомлення учнів з тваринним світом своєї місцевості в процесі вивчення теми "Природа рідного краю".
20. Робота учнів початкових класів на пришкольній навчально-дослідній ділянці.
21. Методика ознайомлення учнів молодших класів із природою степової зони України.
22. Методика ознайомлення учнів молодших класів із зоною мішаних лісів України.
23. Методика проведення природоохоронних позакласних заходів в 3-4 класі.
24. Використання матеріалів народознавства в процесі вивчення природознавства в 3-4 класах.
25. Екологічне навчання та виховання на уроках природознавства в 1-2 класах.
26. Екологічне навчання та виховання на уроках природознавства в 3-4 класах.
27. Дидактичні ігри на уроках природознавства та їх навчальне і виховне значення.
28. Методичні особливості викладання природознавства в малокомплектній школі.
29. Гігієнічні основи організації навчально-виховного процесу в початкових класах та їх значення в охороні і зміцненні здоров'я учнів.
30. Гігієнічне навчання, виховання і санітарна просвіта школярів 1 класу.
31. Гігієнічні нормативи і основні напрями оптимізації процесу навчання, охорони і зміцнення здоров'я учнів 1-4 класів.
32. Гігієнічні основи загартування молодших школярів та його роль в навчально-виховному процесі.
33. Педагогічні основи статевого виховання дітей молодшого шкільного віку.
34. Гігієнічні принципи організації харчування школярів та його значення для фізичного і психічного розвитку.
35. Педагогічні основи боротьби зі шкідливими звичками у молодшому шкільному віці.
36. Прояви функціональних розладів вищої нервової діяльності у дітей , їх вплив на навчання школярів.
37. Що повинен знати класовод про порушення поведінки молодших школярів з причин розладу центральної нервової системи.
38. Профілактика викривлень хребта у дітей та гігієнічні вимоги до шкільних меблів у розділі природознавства "Тіло людини і охорона здоров'я".
39. Виховання правильної постави у молодших школярів та її значення для профілактики захворювань хребта.
40. Порушення функції органів зору у молодших школярів. Причини, прояви та попередження в процесі навчання.
41. Рекомендації класоводу з профілактики порушень зору у молодших школярів у процесі вивчення розділу природознавства "Тіло людини і охорона здоров'я".

42. Формування у молодших школярів навичок особистої гігієни для попередження захворювань шкіри.
43. Екскурсії як форма навчання природознавству в початковій школі.
44. Урок - основна форма навчання природознавству в початковій школі.
45. Організація самостійної роботи учнів при вивченні природознавства.
46. Словесні методи та їх використання на уроках природознавства.
47. Ігрові форми навчання природознавству в початковій школі.
48. Предметні уроки та методика їх проведення.
49. Навчальне обладнання для проведення занять з природознавства.
50. Досліди з природознавства та методика їх проведення в початковій школі.
51. Методика формування екологічних знань на уроках природознавства в початковій школі.
52. Ознайомлення з природою рідного краю при вивченні природознавства.
53. Формування природознавчих уявлень та понять на уроках природознавства в початковій школі.
54. Формування знань про будову органів людини та їх функції на уроках природознавства в початковій школі.
55. Позакласна та позашкільна робота з природознавства.
56. Робота з друкованими джерелами знань при вивченні природознавства.
57. Історія створення програм та підручників для початкового навчання з природознавства
58. Використання спостереження як метод навчання природознавству в початковій школі.
59. Розвивальне навчання на уроках природознавства в початкових класах.
60. Особливості діяльності вчителя та учнів залежно від організаційної форми вивчення природознавства.
61. Використання народної педагогіки на уроках природознавства.
62. Методичні прийоми та їх використання на уроках природознавства.
63. Підготовка вчителя до проведення уроку та екскурсії з природознавства.
64. Свята природничого змісту в початковій школі.
65. Наукова та дослідницька робота учнів у початковій школі.
66. Сучасна модель уроку з природознавства в початковій школі.
67. Соціально-педагогічний аспект формування екологічної культури в початковій школі.
68. Сучасний підхід до проведення дослідів з природознавства в початковій школі.
69. Використання практичних методів вивчення природознавства в початковій школі. "Я досліджую світ" у початковій школі.
71. Інноваційний підхід до вивчення природознавства в початковій школі на Україні та в інших країнах.
72. Краєзнавчий принцип навчання природознавства в початковій школі.
73. Форми опитування на уроках природознавства в початковій школі.
74. Природознавство у системі міжпредметних зв'язків у сучасній початковій школі.

75. Формування основ наукового мислення учнів 1-2 класів на уроках ознайомлення з навколишнім світом.

10. Методи навчання

- лекції для ознайомлення з основними теоретичним матеріалом;
- бесіда (репродуктивна і евристична)
- практичні роботи для перевірки теоретичних знань і формування умінь їх застосування в практичній діяльності;
- самостійна робота з опрацювання окремих питань теоретичного характеру, підготовки до практичних занять та виконання домашніх завдань;
- проблемний виклад матеріалу;
- кейс-методи;
- дискусії.

11. Методи контролю

- поточне вибіркоче опитування на лекціях;
- перевірка готовності до практичних занять;
- підсумкове тестування;
- самоконтроль;
- захист розроблених конспектів уроків;
- екзамен;
- захист проєктних робіт.

Перелік питань до екзамену.

1. Які завдання поставлені перед методикою НОГ «Природознавство».
2. З якими науками методика НОГ «Природознавство» тісно пов'язана.
3. Проаналізуйте природничий матеріал у книгах К. Д.Ушинського.
4. Яку систему та методи вивчення природознавства пропонував О. Я. Герд?
5. Який внесок у розвиток методики викладання природознавства зробили методисти післяреволюційного періоду.
6. Які принципи покладено в основу програми з природознавства?
7. Складіть таблицю елементів спостережень за природою, передбачених програмою 1-4 класів. Як відбувається ускладнення спостережень?
8. Проаналізуйте природничий матеріал підручників з погляду відповідності їх програмі, науковості, доступності, можливості забезпечення виховання і розвитку дітей.
9. Проаналізуйте методичний апарат підручників (характер запитань і завдань).
10. Які освітні і виховні завдання розв'язуються при вивченні природознавства?
11. На якому матеріалі учителі формують у молодших школярів матеріалістичний світогляд?

12. На якому матеріалі учителі розвивають мислення дітей при вивченні природознавства?
13. На якому матеріалі учителі прищеплюють дітям природоохоронні навички?
14. На якому матеріалі учителі розвивають спостережливість у дітей?
15. Яке значення мають спостереження для учнів початкових класів у пізнанні навколишнього середовища?
16. Яка роль учителя в організації спостережень за природою з учнями 1-4 класів?
17. Скласти систему завдань, за якими проводитимуться спостереження за погодою, живою природою, працею людей, з учнями одного класу.
18. Яка робота проводиться «щоденниками спостережень» та класним «Календарем природи» з учнями 1-4 класів?
19. Коли при вивченні природничого матеріалу доцільно використати розповідь?
20. Які основні вимоги ставляться до розповіді вчителя?
21. Якою повинна бути тривалість розповіді для учнів молодших класів?
22. У чому проявляються недоліки розповіді як методу вивчення природничого матеріалу?
23. Як здійснюється підготовка вчителя до розповіді?
24. Підготувати розповідь до однієї з природничих тем.
25. Яке значення бесіди у вивченні природничого матеріалу у початковій школі?
26. Як можна підвищити ефективність бесіди на уроках природознавства?
27. На яких етапах уроку можна застосовувати бесіду?
28. Які можна виділити різновидності бесіди?
29. Підготувати бесіду для вивчення однієї з природничих тем.
30. Яке значення має підручник для організації вивчення природознавства в початкових класах?
31. Як краще ознайомити учнів з новим для них підручником? Яке це має значення?
32. Які прийоми роботи з підручником застосовують при вивченні природознавства?
33. Яку роботу проводять з ілюстраціями підручника?
34. Яку роботу проводять за запитаннями та завданнями підручника?
35. Яку роботу проводять з текстами підручників у 3-4 класах?
36. Яке значення мають графічні наочні посібники для вивчення природничого матеріалу?
37. Які графічні посібники використовують для вивчення природознавства в початковій школі?
38. Які методичні прийоми використовують під час роботи з таблицею?
39. Які додаткові наочні посібники використовують у роботі з картою? Яке їх значення?
40. Яке значення мають екранні наочні посібники в навчальному процесі?
41. Яка методика демонстрування кіно-, діафільмів, діапозитивів?

42. Як можна поєднувати демонстрування кінофільму з використанням інших наочних посібників?
43. Яке значення має вивчення карти в 4 класі?
44. Як вивчається карта в початковій школі?
45. Як краще організувати роботу з контурними картами?
46. Які вимоги до показу на карті вивчених об'єктів?
47. Складіть умовну подорож по карті за самостійно обраним маршрутом.
48. Яка мета і завдання методики природознавства як педагогічної науки?
49. Розкажіть про методи дослідження методики природознавства.
50. Які функції виконує вчитель у процесі застосування методу навчання – розповідь?
51. Охарактеризуйте види розповіді за змістом, рівнем пізнавальної діяльності школярів?
52. Яку структуру має зміст розповіді?
53. У чому полягає суть бесіди як методу навчання?
54. Які вимоги ставляться до запитань під час організації бесіди? Відповідь проілюструйте конкретними прикладами.
55. Охарактеризуйте види запитань у бесіді та специфіку організації відповідей.
56. Які вимоги ставляться до відповідей учнів?
57. Розкрийте суть спостережень як методу пізнання суб'єктом предметів і явищ природи і як методу навчання.
58. Які форми організації процесу навчання природознавства розрізняють в методиці?
59. Назвіть які макроетапи має урок як основна форма організації процесу навчання природознавства?
60. Від чого залежить макроструктура уроку?
61. Який урок називається комбінованим? Яку структуру може мати комбінований урок з природознавства?
62. Що називається мікроструктурою уроку? Як вона визначається в кожному конкретному випадку?
63. Форми екологічного навчання на уроках природознавства.
64. Нестандартні уроки природознавства в початковій школі.
65. Краєзнавчі принципи навчання на уроках природознавства.
66. Народознавчі традиції на уроках природознавства.
67. Змістові лінії природознавства.
68. Навчальні плани і програми з природознавства.
69. Умови формування природознавчих умінь.
70. Умови формування природознавчих понять.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для залікового контролю

Поточне тестування та самостійна робота									Проект	Підсумковий тест	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	25	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5			

T1, T2 ... T12 – теми програми.

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота					Екзамен	Сума
T10	T11	T12	T13	T14	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T9 – теми програми.

Приклад за виконання проектної роботи

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 10	до 5	до 10	25

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Фактична кількість балів, отримана студентом за результатами поточного контролю та підсумками, переводиться в державну оцінку за такими критеріями: А – оцінка «відмінно» (90-100 балів) виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно

відповідати на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних задач; В – оцінка «добре» (80-89 балів) виставляється за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені питання; С – оцінка «добре» (70-79 балів) виставляється за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; D – оцінка «задовільно» (60-69 балів) виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді; E – оцінка «задовільно» (50-59 балів) виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання; FX – оцінка «незадовільно» з можливістю повторного складання екзамену (26-49 балів) виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання; F – оцінка «незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням модуля (навчальної дисципліни) (0-25 балів) виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, незнання основних фундаментальних положень.

Залікова оцінка – сума балів за практичні роботи, виконані протягом семестру (45%), виконання проектної роботи (25%) і письмові відповіді та практичне завдання екзаменаційного білету(30%).

Екзаменаційна оцінка – сума балів за практичні роботи, виконані протягом семестру(50%), і письмові відповіді та практичне завдання екзаменаційного білету(50%).

13. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма дисципліни;
2. Основна і додаткова література.
3. Інструктивно - методичні матеріали до практичних робіт
4. Конспект лекцій;
5. Завдання для самостійної роботи;
6. Навчально-методичні рекомендації;
7. Електронний варіант лекційного матеріалу з окремих тем;
9. Текстові варіанти завдань для модульного контролю;
10. Текстові варіанти завдань для семестрового контролю;
11. Опорні таблиці;
12. Робочі зошити з для 1, 2, 3 та 4 класів;
13. Мультимедійні розробки уроків;
14. Навчальна програма для початкової школи.

14. Рекомендована література

Базова

1. Нова українська школа: poradnik dla vchytel'ya / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
2. Гільберг Т. Навчально-методичний посібник. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу « Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. – Київ: Генеза, 2019.- 256
3. Байбара Т. М. Диференційовані завдання на уроках природознавства / Почат. шк., 2001. № 11. С. 33—36.
4. Байбара Т. М. Вибір методів вивчення нового матеріалу на уроках природознавства/ Почат. шк. 2000. № 9. С. 35—39.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. За редакцією О.В.Овчарук. Київ: К.І.С. , 2014
6. Присяжнюк Н. І. Інтегровані уроки: Метод, рекомендації / Почат. шк. 2006. № 8, № 10.
7. Я досліджую світ: підручник інтегрованого курсу для 2 класу закладів загальної середньої освіти: (у 2-х ч):/ Гільберг Т. та ін. Київ: Генеза, 2019.- 112с.: іл.
8. Я досліджую світ: підручник інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти: (у 2-х ч):/ І. О. Большакова та ін. Харків: «Ранок», 2018.- 80с.: іл
- 9.

Допоміжна

1. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований. - М.: Просвещение, 1992.
2. Ваунова И. А. Активизация мыслительной деятельности учеников при проведении опытов на уроках природоведения . Нач. шк. 1987. № 9.— С. 53—59.
3. Бельш Н. Методическое обеспечение межпредметных связей. Народное образование. 1994. № 10.— С. 51—53.
4. Біда О. А. Природничо-екологічний тлумачний словник. К.: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1998.
5. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах. К. Веселка, 1998.
6. Бугайов О. І. Диференціація навчання у сучасній середній школі. Рад. шк. 1991. № 8.— С. 7—15.
7. Бурдіян Б. Г. Навколишнє середовище та його охорона. К.: Вища шк., 1993.
8. Варзацька Л. О. Уроки мислення серед природи . Почат. шк.— 1991. № 5.— С. 29—46.
9. Василенко В. А., Фоломкіна Н.О. Природа як засіб розумового виховання у творчій спадщині Сухомлинського. Почат. шк. 1986. № 9.— С. 65—67.
10. Верзілін М. М., Корсунська В.М. Загальна методика викладання біології

К.: Вища шк., 1980.

11. Нарочна Л. К. Методика викладання природознавства. К.: Вища шк., 1990.

15. Інформаційні ресурси

1. Байбара Т.Н. Методика навчання природознавства в початкових класах : [Електронний ресурс]/ Т.Н. Байбара – К.: Веселка, 2008. – 338 с. URL: www.twirpx.com/file/944749/
2. Закон України Про освіту. Прийняття від 05.09.2017 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. <https://courses.ed-era.com/login?next=/dashboard>
4. Освітній проект «На урок» для вчителів <https://naurok.com.ua/>

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролів.

2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри, у методичній комісії факультету, інституту, підписується завідувачем кафедри, головою методичної комісії і затверджується проректором з науково-педагогічної роботи.